

गच्छंतीति शत्रुतं ॥ अंशवोरविकिरणाः ॥ आशयेदिति पाठे जलाशयेदित्यर्थः ॥ २० ॥ यदेवमतस्त्वमात्मानं प्रति अनुशोच मृत्युर्दुर्वार आयाति कामे गतिरिहामुत्रेति चिंतय ॥ अन्यं राजानं तदेव शोच्यत्वमाह ॥ आयुरिति ॥ आयुस्तु यस्य यस्य कस्यापि हीयत इत्यर्थः ॥ २१ ॥ तदेवाह ॥ सहेति ॥ मृत्युः सहव्रजति सहनिषीदति सहगत्वा सहनिवर्तते ॥ अंतर्धामिण एव मृत्युरूपत्वात् ॥ अतोऽपरिहार्यः स इति भावः ॥ २२ ॥ बलयो जराकृताः किं हि कृत्वा किं बलं प्राप्य प्रभावयेत् प्रभुत्वं भावयेत् ॥ यद्वा किं कृत्वा कमुपायं कृत्वा

अहोरात्राणि गच्छंति सर्वेषां प्राणिनामिह ॥ आयुं विक्षपयंत्याशु ग्रीष्मे जलमिवांशवः ॥ २० ॥ आत्मानमनुशोच त्वं किमन्यमनुशोच
सि ॥ आयुस्तु हीयते यस्य स्थितस्याथ गतस्य च ॥ २१ ॥ सहैव मृत्युर्व्रजति सह मृत्युर्निषीदति ॥ गत्वा सुदीर्घमध्वानं सह मृत्युर्निवर्तते
॥ २२ ॥ गात्रेषु वलयः प्राप्ताः श्वेताश्चैव शिरोरुहाः ॥ जरया पुरुषो जीर्णः किं हि कृत्वा प्रभावयेत् ॥ २३ ॥ नंदं त्युदित आदित्ये नंदं त्यस्तमि
ते हनि ॥ आत्मनो नावबुध्यंते मनुष्या जीवितक्षयं ॥ २४ ॥ लृप्यं त्युतु मुखं दृष्ट्वा न वनं वमिवागतं ॥ ऋतूनां परिवर्तनं प्राणिनां प्राणसंक्षयः
॥ २५ ॥ यथा काष्ठं च काष्ठं च समेयातां महार्णवे ॥ समेत्य तु व्यपेयातां कालमासाद्य कंचन ॥ २६ ॥ एवं भार्याश्च पुत्राश्च ज्ञातयश्च वसूनि
च ॥ समेत्य व्यवधावंति ध्रुवो ह्येषां विना भवः ॥ २७ ॥ नात्र कश्चिद्यथा भावं प्राणी समतिवर्तते ॥ तेन तस्मिन् न सामर्थ्यं प्रेतस्यास्त्यनुशो
चतः ॥ २८ ॥ यथा हि सार्थं गच्छं तं ब्रूयात्कश्चित्पथि स्थितः ॥ अहमप्यागमिष्यामि पृष्ठतो भवतामिति ॥ २९ ॥ एतत्सर्वपरिहारे समर्थो भवेदि
त्यर्थः ॥ २३ ॥ आयुः क्षयकारकत्वेनानिष्टसाधने रव्युदयादौ इष्टसाधनत्वबुद्ध्याऽतिमूढमनुष्या इत्याह ॥ नंदंतीति ॥ २४ ॥ न वनं वमिव इतः प्रागप्राप्तमिव ऋतुमुखं ऋतुप्रारंभं
परिवर्तः पुनः पुनः प्राप्तिः तं दृष्ट्वा लृप्यंति न जानंति तत्परिवर्तनेन प्राणिनां नाश इत्यन्वयः ॥ आत्ममुखमिति पाठे स्वस्याभिमुखं ऋतूनां परिवर्तं दृष्ट्वा लृप्यंतीत्यर्थः ॥ २५ ॥ काष्ठं काष्ठं
पोतद्वयं ॥ २६ ॥ विना भवः विप्रयोग इति यावत् ॥ २७ ॥ अत्र संसारे कश्चिदपि प्राणी यथा भावं यथा प्राप्तं स्वभावं मृतिजनिलक्षणं न समतिवर्तते न लंघयति ॥ तेन हेतुना प्रेतस्य
संबंधसामान्ये षष्ठी ॥ प्रेतमनुशोचतोऽस्य तस्मिन् स्वीयप्रेतभावनिवर्तने सामर्थ्यं नास्ति ॥ २८ ॥ पूर्वगतिसमानगति त्वेदृष्टांतः ॥ यथेति ॥ पुरतो गच्छं तं सार्थं ॥ पथि स्थितः पथिकः ॥ २९